

Advies over de journalistieke uitzondering in het kader van de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming in België

De Sectorraad Media brengt op eigen initiatief advies uit over de uitzondering voor journalistieke doeleinden in het kader van de implementatie van de Verordening van de EU 2016/679 van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrij verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (hierna 'AVG'). De Sectorraad wil hiermee bijdragen aan de besprekingen in de daartoe bevoegde organen aangezien de implementatie van de AVG een gigantische impact zal hebben op het journalistieke werk.

Situering

De AVG verplicht lidstaten wettelijke maatregelen te nemen om uitzonderingen en afwijkingen vast te stellen die nodig zijn om het nodige evenwicht te bewaren tussen de bescherming van persoonsgegevens enerzijds, en het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie anderzijds.

De AVG definieert de uitzondering voor journalistieke doeleinden niet aangezien de vrijheid van meningsuiting in het Europees recht niet geharmoniseerd is. Het is aan de lidstaten om dit in te vullen. Voor de implementatie van deze uitzonderingen geeft de AVG dus expliciet alle vrijheid aan de wetgever, maar het legt die laatste wel de verplichting op om de nodige maatregelen te nemen.

Overweging 153 van de AVG verduidelijkt dat bovenstaande met name dient te gelden voor de verwerking van persoonsgegevens voor audiovisuele doeleinden en in nieuws- en persarchieven en dat de begrippen die betrekking hebben op de vrijheid van meningsuiting, zoals journalistiek, ruim dienen te worden uitgelegd gelet op het belang van deze vrijheid in elke democratische samenleving.

Sterke uitzondering voor journalistieke doeleinden

Er bestaat een inherent spanningsveld tussen de vrijheid van meningsuiting en gegevensbescherming. Deze twee grondrechten staan vaak recht tegenover elkaar aangezien de media op diverse manieren gebruik maken van persoonsgegevens. De uitzondering voor journalistieke doeleinden, uitdrukkelijk bepaald in de AVG, heeft tot doel deze twee rechten, die gelijkwaardig zijn, met elkaar te verzoenen.

Bij deze oefening mag niet worden voorbijgegaan aan het uitgebreide en complexe werk dat journalistiek inhoudt waarbij de algemene vrijheid van journalisten om informatie te kunnen garen, verwerken, bijhouden en publiceren in het geding is.

De Sectorraad Media is dan ook van mening dat de Belgische wetgever de artikels van de AVG, die op grond van artikel 85 AVG mogen worden uitgezonderd in het kader van journalistieke doeleinden, daadwerkelijk dient uit te zonderen. Een al te beperkte invulling van die uitzondering zal leiden tot het verlies van het evenwicht dat moet worden gevonden tussen de gegevensbescherming en de vrijheid van meningsuiting. Sterke beperkingen op de journalistieke werkmogelijkheden dreigen namelijk de informatiegaring en -verwerking, die noodzakelijkerwijs voorafgaan aan elke publicatie, quasi onmogelijk te maken.

Met betrekking tot de volgende onderdelen van de AVG beschikken de lidstaten over manoeuvreerruimte voor het invullen van de uitzondering van de verwerking voor journalistieke doeleinden:

- Hoofdstuk II (beginselen, artikel 5 tot en met 11)
- Hoofdstuk III (rechten van de betrokkenen, artikel 12 tot en met 23)
- Hoofdstuk IV (de verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker, artikel 24 tot en met 43)
- Hoofdstuk V (doorgifte van persoonsgegevens aan derde landen of internationale organisaties, artikel 44 tot en met 50)
- Hoofdstuk VI (onafhankelijke toezichthoudende autoriteiten, artikel 51 tot en met 59)
- Hoofdstuk VII (samenwerking en coherentie, artikel 60 tot en met 76) en
- Hoofdstuk IX (specifieke gegevensverwerkingssituaties, artikel 85 tot en met 91)

Van de volgende bepalingen van de AVG mag niet worden afgeweken:

- Hoofdstuk I (algemene bepalingen, artikel 1 tot en met 4)
- Hoofdstuk VIII (beroep, aansprakelijkheid en sancties, artikel 77 tot en met 84) en
- Hoofdstuk X (gedelegeerde handelingen en uitvoeringsbesluiten, artikel 92 tot en met 99)

De Sectorraad Media dringt er op aan dat de Belgische wetgever een voldoende ruime uitzondering met weloverwogen afwijkingen implementeert voor het gebruik van persoonsgegevens voor journalistieke doeleinden en vraagt de Vlaamse minister van Media dit ook te bepleiten bij de bevoegde federale collega. Het louter handhaven van de bestaande uitzondering heeft een verslechtering van de bescherming van de journalistiek tot gevolg aangezien de AVG op diverse vlakken een uitbreiding van de gegevensbescherming biedt. Het recht op gegevensbescherming wordt in de AVG versterkt ten opzichte van de Privacyrichtlijn, terwijl langs de andere kant de persvrijheid wereldwijd onder druk staat, ook in landen van de Europese Unie.

De Sectorraad meent dat dit de enige manier is om de AVG te verzoenen met ongehinderde, maar nog altijd verantwoordelijke journalistiek en de onderscheiden aspecten daarvan (informatiegaring en -verwerking, publicatie en archivering). Inzake dit laatste vraagt de Sectorraad Media weliswaar niet om een absolute vrijstelling van alle aandacht voor de persoonlijke levenssfeer en integriteit van individuen, en benadrukt hij ook het belang van de journalistieke deontologie hieromtrent, die door de Vlaamse actoren zowel individueel als in onderling overleg is geïmplementeerd en wordt nageleefd.

Namens de Sectorraad Media,

Simon Delaere, voorzitter

Valerie Verdoodt, ondervoorzitter

Hanne Schuermans, secretaris